

rit principium dilectionis, dum ait Sess. 6. c. 6.: peccatores, dum ad justificationes disponuntur, *Deum tanquam omnium iustitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata propter odium aliquod, ac detestationem.* R. Tam ad justificationem in baptismo, quam in Sacramento Poenitentiae requiri a Tridentino initium amoris, non vero amorem; hoc autem amoris initium continetur in attritione, qua quis odit peccatum cum spe veniae obtinendae a Deo iustitiae fonte. Ita Dominicus Soto lib. 2. de nat. et grat. c. 13. his verbis: *absque Sacramento requiritur actus charitatis, qui sit vera contritio; petenti autem baptismum (atque idem est de poenitentia) satis est inchoatio charitatis per attritionem.* Vident, ut attritio sit initium charitatis, licet non sit proprie charitas, sed amor, quem vocant concupiscentiae? Notat autem ipse Sotus in eo opere, quod dedicat Tridentino, Patres Concilii in sui gratiam verba illa addidisse: *Deum tanquam iustitiae fontem diligere incipiunt.* Imo cum aliqui ex Patribus scribi voluissent *per actum charitatis*, Concilium restitit, tantumque scribi voluit: *diligere incipiunt.* Pallav. Hist. l. 8. c. 3.

30. Quod autem spes aeternae beatitudinis, et remissionis culpa, quam continet attritio, sit initium amoris, confirmari potest ex D. Thoma 1. 2. q. 40. art 7. dicente: *Ex hoc, quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum sicut in bonum nostrum, et sic incipimus ipsum amare.* Unde ipse S. D. 2. 2. q. 17. ar. 8. inquit: *Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur; imperfectus, quo quis amat aliquod, seu ut bonum sibi proveniat.* En amorem concupiscentiae, qui non est amor perfectus, sed imperfectus, et inchoatio amoris. Itaque in attritione, qualem ad Poenitentiam requirimus, includitur odium peccati, aversio ab eo, conversio ad Deum, et initium amoris Dei. „Ut merito Antoine, qui ad ju-

„stificationem requirit contritionem aliquo Dei amore „conjunctam, tandem statuatur: attritio ex metu gehennae, includens amorem Dei appetitive summum, „etsi non perfectum, cum spe veniae sufficit ad justificationem in Sacramento impetrandam. Ait autem, „illum amorem necessario conjungi cum amore concupiscentiae, seu spe veniae, quae in attritione supernaturali continetur.”

CAPUT III.

Reliqua de dolore, et proposito vitandi peccati, ejusque occasionis.

31. Quamvis attritio sufficiat ad Sacramentum Poenitentiae, id non prohibet, quo minus Confessarii hortentur Poenitentes ad eliciendam perfectam contritionem, ut praecipit Rituale Romanum, et cum Suario monent auctores nostrae sententiae: 1. quia contritio perfectior est, et tutior via ad gratiam impetrandam: 2. quia potest aliunde invalida confessio evadere, et cum contritione peccata remittuntur. Debet autem confessarius, audita confessione, poenitentem ad dolorem efficacibus verbis adducere, ut monet Rituale Romanum, tum ut securus fiat de dispositione praevia poenitentis, tum quia probabilissimum est, dolorem necessario non debere confessionem praecedere, sed sufficere, si eliciatur ante impertitam absolutionem. Sufficit enim moralis unio inter accusationem rei, detestationem peccati, et absolutionem.

32. *Quaest. 1.* Quale est motivum attritionis necessariae ad confessionem? R. Motiva a Tridentino assignata sunt deformitas peccati mortalis, timor amittendae beatitudinis, metus gehennae, et poenarum. Quo poenarum nomine veniunt non solum poenae aeternae, sed etiam temporales, quatenus infliguntur

a Deo; cum enim Concilium distinguat inter timorem *gehennae*, et timorem *poenarum*, videtur loqui de poenis a gehenna distinctis, quae non sunt nisi temporariae. Quoniam tamen has nonnulli Theologi cum Cano excludunt a motivo attritionis, puto in praxi curandum esse dolorem saltem ex metu aeternae poenae.

33. *Quaest. 2.* Quo tempore moraliter dolor daret ad confessionem, et an elici debeat ex intentione confessionis? R. 1. Aliquam esse analogiam inter forum Civile, et Sacramentale, unde potest intercedere aliquod temporis spatium inter discussionem causae, et sententiam. Verum recte monet La-Croix, eum, qui post elicitum dolorem, alio se poenitus distraxit, oportere, ut dolorem innovet; quod quidem puto consilium esse, non praeceptum, nisi dolor sit retractatus, aut notabilis mora intercesserit. R. 2. Probabilior sententia docet dolorem elicitum ab eo, qui nondum cogitaverat de confessione, si moraliter perseveret, posse postea referri ad confessionem, ipsum manifestando confessori. Sed cum a multis id probabiliter negetur, censeo in praxi sequendam esse tutiorem sententiam, quae requirit dolorem elicitum ex fine suscipiendi Sacramenti.

34. *Quaest. 3.* An in Sacramento Poenitentiae requiratur propositum non peccandi formale, et expressum? Affirmant aliqui cum Saario, eo quod Tridentinum exigat dolorem *cum proposito non peccandi de cetero*. Alii probabilius dicunt sufficere propositum virtuale, contentum in dolore peccati, si iste sit elicitus ex motivo universali, quam sententiam moraliter certam vocat Cardenas in *prop. 1. Innoc. XI.* Ratio est, quia Concilium eo loco subdit, attritionem, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, hominem disponere ad impetrandam gratiam in Sacramento: quocumque igitur modo sive tacite, sive expresse sit

propositum, attritio excludit voluntatem peccandi, estque sufficiens dispositio ad Sacramentum. Subjungit tamen Holzmannus, poenitentem, si de futura vita cogitet, debere proponere emendationem; atque ita Poenitentibus injungendum est, praesertim cum res sit pertinens ad valorem Sacramenti.

35. *Quaest. 4.* Quale debet esse propositum? R. *Firmum, universale, et efficax.* Erit autem *firmum*, cum poenitens habet voluntatem omnino deliberatam ulterius non peccandi, et paratus est animo nullius mali timore, et nullius boni desiderio culpam gravem admittere. Id tamen non tollit, quod poenitens attendit fragilitatem suam, et prava consuetudine, timeat, se relapsurum; cognitio enim est actio intellectus, quae stare potest cum bona voluntate, et proposito non peccandi. Si quis tamen certo credat se relapsurum, ante absolutionem monendus est, ut speret in Dei auxilio, quod nunquam deest iis, qui faciunt quod est in se, sese a peccato liberatum iri.

36. Requiritur 2. ut propositum sit *universale* circa peccata mortalia. Ita D. Th. 3. p. q. 87. a 1. *Poenitentia*, inquit, *de peccatis mortalibus requirit, quod proponat abstinere ab omnibus, et singulis.* Secus est de venialibus, in quibus sufficit propositum abstinendi ab aliquo, ut docet idem Angelicus loc. cit. Nec eadem est ratio de dolore, ac proposito; cum enim dolor debeat esse de peccatis commissis, sufficit illa detestari, quae quis confitetur; propositum autem respicit omnia mortalia in posterum vitanda, adeoque debet esse universale. 2. Debet esse *efficax*, id est, aptum efficere id quod proponitur. Non tamen ideo semper est inefficax propositum, quando non efficitur id quod proponitur; potest enim quis sinceram habere voluntatem non peccandi, et postea data occasione illam mutare: quamvis hi, qui saepe, et cum magna facilitate ad vomitum redeunt, signa praebent propo-

siti inefficacis; praesertim si animum non applicent ad tollendam occasionem peccati.

37. *Quaest.* 5. Quo modo se gerere debeat Confessarius cum his, qui versantur in occasione peccandi? *Nota* 1. *Occasio* peccandi est omne id, quod ad peccatum allicit, sive ex se, et ex natura sua, sive ex fragilitate hominis peccantis. Ea dividitur in proximam, et remotam; remota est ea, quae, non nisi leve, et remotum affert peccandi periculum; proxima vero, quae verisimile, et grave periculum affert. Paulo aliter explicant alii: *Occasio proxima* peccati dicitur ea, in qua quis constitutus, attenda ipsius fragilitate, aut semper peccat, aut saltem saepe: quod si accidat, eo quod illa occasio natura sua inducat ad peccatum, erit per se occasio proxima peccandi; si vero id eveniat potius ex fragilitate, aut prava illius consuetudine, erit occasio proxima per accidens tantum, et respective. Remotam illi appellant occasionem in qua quis versatur sine frequenti peccato, licet forte aliquando in peccatum incidat.

38. *Nota* 2. Id quod respectu unius est occasio remota peccati, potest esse proxima respectu alterius. 3. Opus non esse ad occasionem proximam frequentiam peccandi, si quis, v. g. non nisi bis, aut ter agat familiariter cum femina, et cum ea peccet, quotiescumque cum illa tractet familiariter: illa enim familiaritas erit certe grave periculum, et occasio peccandi, ut recte monet Segnerus de eo, qui iter agens, in eadem solet domo hospitari, et cum hospite peccat, quoties ibi hospitatur, licet id non eveniat nisi bis aut ter in anno. 4. Neminem saltem sub gravi teneri vitare occasiones remotas peccandi, licet eas fugere optimum sit consilium ex illo Prov. XI. *Qui cavet laqueos, securus erit.* Ne tamen omnes omnino cavere possumus; alias deberemus de mundo exire secundum Apost. 1. *ad Cor.* 5.

39. *Nota* 5. *Occasionem proximam* aliam esse voluntariam, aliam involuntariam. *Involuntaria* est ea, quam quis non potest relinquere vel physice, vel moraliter: *physice* v. g. eam non potest tollere, qui constitutus est in carcere, aut triremibus, unde nequit discedere; pariter qui in articulo mortis constitutus non habet tempus, aut rationem expellendi socium peccati. *Moraliter*, qui tollere occasionem potest, sed non sine scandalo, aut gravissimo detrimento. *Voluntaria* dicitur occasio, quam quis et *physice*, et *moraliter* tollere potest. Certum est autem, graviter eum peccare, qui cum moraliter possit, non vult tollere occasionem peccandi, juxta illud 3. *Eccles.* *Qui amat periculum, peribit in illo.* Hinc jure merito damnatae sunt ab Innoc. XI. propositiones istae: 1. *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis, vel honesta non fugiendi occurrit.* 2. *Licetum est quaerere directe causam proximam peccandi pro bono spirituali, vel temporali nostro, vel proximi.* Alex. autem VII. damnavit istam: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si haec nimis utilis esset ad delectamentum concubinarium, vulgo regalo, dum deficiente illa, nimis aegre ageret vitam, et aliae epulae taedio magno concubinarium afficerent, et aliae famulae nimis difficile invenirentur.*

40. His praejectis veluti principiis, R. 1. Nullo modo esse absolvendum eum, qui non vult tollere occasionem proximam, quam potest moraliter tollere; non enim est rite paratus, nec contritus, qui non habet propositum vitandi peccatum, et proximam occasionem peccati. Constat etiam ex propositione damnata ab Innoc. XI: *Potest aliquando absolvi, qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest, et non vult omittere, quinimo directe, et ex proposito quaerit.* R. 2. Etiam si poenitens velit, et promittat relinquere occasionem proximam peccandi, ut plurimum,

et ordinarie loquendo absolvi non debet, donec occasionem reliquerit. Ita DD. communiter ex S. Agustino dicente: *Satisfactio poenitentiae est, peccatorum causas excidere, neque eorum suggestionibus aditum indulgere.* Ratio autem est, quia experientia docet, hujusmodi poenitentes facile promittere, et post absolutio- nem promissis non stare, sed ad occasionem redire, adeoque confessarius nequit prudens iudicium ferre de dispositione poenitentis.

41. R. 3. Id esse intelligendum ordinarie loquendo; nam aliquando poterit, imo et debet confessarius eum absolvere ante occasionem sublatam. 1. Si necessitas gravis urgeat absolventi. 2. Si poenitens extraordinaria signa doloris edat, praesertim si commode differri nequeat absolutio. 3. Si poenitens non possit ad eundem confessarium redire nisi post longum tempus; tunc enim sit confessarius prudenter iudicet non esse in illo periculum proximum relabendi, potest absolvi; id quod secus dicendum, si poenitens ab alio confessario admonitus de tollenda occasione, non abstulerit. 4. Denique poenitens, qui nondum advertit obligationem tollendi occasionem, potest semel aut iterum absolvi, modo firme proponat ab occasionibus cavere, si occasiones tales non sint, ut natura sua multum inducant ad peccandum. Quod si occasiones sint ejus generis, quae in se malitiam specialem continent, et specialiter alliciunt ad malum, omnino sunt relinquendae, antequam vel prima vice absolutio conferatur; ut si quis domi retinet concubinam, aut famula peccat cum hero, et similia. Ita distinguit S. Carolus in *Instr. Confess.*

42. *Quaest.* 6. Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis, qui versantur in occasione proxima, sed necessaria? Certum est eum, qui in tali occasione versatur, quam moraliter nequit dimittere, teneri ad procurandum, ut occasio illa ex proxima fiat

remota. Sic filius familias, qui cum famula frequenter peccat, remotam faciet occasionem, si famulam eolus non alloquatur, si eam curiosius non intueatur, si ab ejus praesentia, quoad poterit, sese subtrahat, si orationi vacet, utatur aliqua austeritate, aliaque remedia opportuna adhibeat, quae a confessario suggerantur. Idem dico de eo, qui in carcere cum socio peccati versatur, et aliis hujusmodi. Difficultas est, an ille absolvendus sit, antequam remedia opportuna adhibuerit ad occasionem diminuendam, ita ut remota evadat, quae fuerat proxima?

43. R. 1. Si practice loquamur, ut plurimum non debet absolvi, qui versatur in occasione proxima externa, praesertim in materia turpi, donec remedia adhibuerit ad tollendam, vel minuendam occasionem. Docet enim experientia, poenitentes, postquam absoluti discedunt, solere negligentius agere, et facillime ad vitium redire. Contra vero, si absolutio per die aliquot differtur, majorem curam adhibent, remediis praescriptis utuntur, et temptationibus obsistunt. Haec quidem intellecta volumus ordinarie loquendo; saepe enim potest illis conferri statim absolutio, ut supra diximus, loquendo de occasione voluntaria. R. 2. Si Occasio vero sit interna, aut sit ex iis, quae non ita efficaciter ad malum inclinant, poterit semel, aut iterum absolvi, si confessario visum fuerit, eum sincero animo polliceri occasionem deserere, aut remotam facere: quod si promissis non steterit, differenda est absolutio, donec sublata fuerit occasio.

44. *Quaest.* 7. An teneatur, quis deserere occasionem proximam peccati, sed necessariam, cum periculo vitae, famae, aut alterius gravis damni temporarii? R. Ad id non teneri, modo paratus sit remediis uti praescriptis, quae occasionem ex proxima remotam faciant Ita Navarrus, Lugo, Tournelyus, Holzman, et alii communiter. Ratio autem est illis,

quia occasio necessaria peccandi nec in se peccatum est, nec secum affert necessitatem peccandi; quapropter potest cum ea consistere vera detestatio peccati, firmumque propositum non relabendi, et adhibendi remedia praescripta. Nec vero praeceptum vitandi occasionem moraliter necessariam obligat, cum sine gravi detrimento vitari nequit; tunc enim periculum formale, et proximum, adhibitis opportunis remediis, evadit materiale, et remotum. Unde optime Basilius in Const. Monast. c. 4. dixit: *Qui urgenti aliqua causa, et necessitate, se periculo objicit, vel permittit se esse in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitus illud subire; et ideo magis providebit Deus, ne in illo pereat.* Id quod satis confirmatur ex c. laudabilem de frig., et Mal. ubi conjugibus ab initio impotentibus ob infamiae periculum simul habitare permittitur cum periculo tactuum.

45. *Quaest. 8.* Quid si ille post adhibita opportuna remedia, in eadem semper vitia relabatur, nec ulla spes emendationis affulget? R. Cum Suario, Navarro, et communi DD. sententia, eum teneri ad occasionem deserendam etiam cum jactura muneris sui, famae periculo, vel etiam vitae, tunc enim urget illud Christi praeceptum Marci 9. 46. *Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum.* Et illud Lucae 9. 25. *Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?* Est autem ratio, quia homo tenetur, etiam cum vitae suae jactura, cavere a periculo proximo peccati formalis; tale autem est periculum in occasione proxima licet necessaria, quando nulla spes affulget emendationis. Neque hoc est occasionem tantum permittere et periculum, sed permittere in se ipso peccatum, quod nunquam licet. Hinc S. Carolus in *instruct. ad confessarios*, loquens de puella, quae domi haberet occasionem, ait: *Sin au-*

tem post similes praecautiones comperiat confessarius poenitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec desiverit proximam peccandi occasionem, quicquid tandem evenire debeat. Unde Innoc. II. c. fratres dicit: *Falsa enim fit poenitentia, cum poenitens ab officio vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione praevalet, eodemque modo loquitur S. Greg. VII. in laudato capite.*

46. *Quaest. 9.* Quid agere debeat confessarius cum recidivis et prava consuetudine irretitis? Ante omnia notare oportet damnatam esse ab Innoc. XI. hanc propositionem: *Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae, aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, non est neganda, nec differenda absolutio, dummodo ore proferat se dolere, et proponere emendationem.* Deinde oportet distinguere recidivos a consuetudinariis: isti enim sunt quicumque in prava consuetudine versantur; recidivi autem dicuntur, qui post plures confessiones in eadem peccata gravia relabuntur. His praemissis, respondeo I. Eum, qui prima vice pravam consuetudinem confitetur, absolvi posse, modo signa doloris, et verum propositum manifestet. Ita DD. communiter; eo quod nulla sit prudens ratio dubitandi ipsum sine dispositione necessaria ad Sacramentum accedere. praesertim cum ipsa spontanea peccatorum confessio sit contritionis signum, nisi obstat aliqua praesumptio in contrarium. Nec vero pravus habitus signum est sufficiens defectus doloris in eo, qui paratum se praebet ad remedia adhibenda, quae a confessario ad tollendum habitum pravum praescribantur. Certe Catech. Rom. de Poenit. n. 60. ait. *Si audita confessione, judicaverit (Sacerdos) neque in enumerandis peccatis diligentiam, neque in detestandis dolore poenitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* Ubi verbum illud omnino defuisse notandum est.

47. R. 2. Recidivum, qui post confessionem in eadem peccata gravia relabatur, non esse absolvendum, nisi extraordinaria signa doloris, et spem emendationis exhibeat. Ita docet communis sententia Theologorum. Prima pars aperte deducitur ex damnata ab Innocentio XI. propositione, et ex doctrina SS. PP. Agustinus enim in ps. 6. ait: *Quod facile sanatur, non multum cavetur; ex difficultate autem sanationis erit diligentior custodia sanitatis.* Isidorus autem 2. Sent. c. 16. *Ille poenitentiam digne agit, qui sic praeterita mala deplorat, ut futura iterum non committat.* S. Greg. in 1. Reg. c. 6. et alii. Quare S. Carolus in *Inst. ad Confess.* optime docuit: *Proroganda est absolutio eis, qui a multis annis iisdem peccatis perseverarunt.*

48. Rationem autem affert De-Lugo: nam Confessarius nequit poenitentem absolvere, nisi prudenter iudicet eum esse rite dispositum. Non potest autem a Confessario prudens iudicium ferri de dispositione illius, qui in alia Confessione admonitus eodem modo cecidit, nec curavit ea remedia, quae ad vincendas tentationes Confessarius, vices Medici gerens, praescripsit. Certe frequens ille relapsus magnam praebet suspicionem de falsa poenitentia; qui enim ex animo firmo proponit, non ita facile propositi obliviscitur, et saltem rarius cadit, ac difficilior.

49. Secunda pars nostrae responsionis est contra eos, qui nimis rigide volunt consuetudinarium nunquam esse absolvendum, nisi de emendatione ipsius constet diuturno experimento. Ratio autem nostrae, et communis doctrinae est, quia ad absolutionem non requiritur certitudo physica de dispositione poenitentis, sed moralis, et prudens, ut docet D. Th. 1. 2. q. 19. ar. 3. et constat ex Catech. R. supra laudato. Quoties ergo Confessario desit prudens ratio dubitandi de dolore, et proposito Confitentis, absolvi poterit.

Jam vero si recidivus, consuetudine peccandi implicatus, extraordinaria signa doloris edat, per ea tollitur prudens suspicio de ipsius indispositione, adeoque Confessarius prudenter iudicare poterit eum esse rite dispositum. Unde recte notat Milante, in proposit. damnata ab Innoc. non excludi consuetudinarium utcumque talem, sed qui nullam dat emendationis spem: *Igitur consuetudinarius, qui dat aliquam emendationis spem, modo haec sit solida, et fundata, potest absolvi.*

50. Nec vero spes emendationis petenda solum est ab experientia antea vitae, cum alia sint fundamenta, quibus inniti possit. Imo fieri aliquando potest, ut aliquis se longo tempore a vitiis pro mundi hujus honestate contineat, ut ait S. Gregorius, et tamen non sit rite dispositus: *Temporis moram non quaero, inquit B. Chrys. hom. 14. in 2. ad Cor. sed animae correptionem; hoc itaque fac demonstres, sintne compuncti, sintne in melius commutati, et res tota confecta est.* Sed rogabis, quatenam sint extraordinaria doloris signa, quibus recidivus statim possit absolvi? R. Plura traduntur a DD.; praecipua autem esse possunt 1. maximus dolor, patefactus per suspiria, lacrymas, gemitus, et cordialia verba; quamvis enim non semper ea signa certa sint poenitentiae, praesertim in feminis, ut plurimum tamen talia credenda sunt, nisi aliunde ratio contraria obstet. Hinc S. Leo ep. 82. ait: *In dispensandis Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas, gemitusque negligere, cum ipsam poenitentiae affectionem credamus ex Dei inspiratione conceptam.*

51. Secundum doloris signum assignari solet imminutio peccatorum; quod tamen intelligendum est, cum poenitens fuerit in iisdem peccandi occasionibus, et tentationibus; aut si ille post ultimam confessionem diu se continuerit, v. g. per aliquas hebdoma-

des, cum antea saepius in hebdomada peccare soleret. Tertium signum erit studium ad emmendationem adhibendum, ut si poenitens per jejunia, eleemosynas, orationem ad confessionem separaverit, occasiones fugerit, et remedia praescripta adhibuerit. IV. Si poeniteus sponte remedia petat ad sui emendationem, eaque diligentius exequi serio promittat; praesertim si de illis adhibendis nunquam antea fuerit admonitus. De cetero puto, hujusmodi promissis non multum esse fidendum, cum poenitentes facile promittant ad obtinendam absolutionem, et postea promissa negligent. V. Spontanea confessio potest esse signum veri doloris, cum poenitens specialem conatum adhibuit, ut accederet ad Sacramentum, v. g. si longum iter est aggressus, si magnum conflictum internum superavit, si difficultates externas vicit; si lumen, et inspirationem Divinam interiorius sensit, quae efficaciter eum ad poenitentiam moverent. Confessiones autem factae vel ex praecepto Paschali urgente, vel ex consuetudine loci, vel ex praecepto Parentis, domini, aut paedagogi non satis probat sincerum dolorem, et desiderium respiscendi.

52. VI. Signum esse potest, si poenitens accedat ductus aliqua extraordinaria causa, v. g. concionis auditae, Missionis sacrae, mortis alicujus amici, ex timore terraemotus, pestis, &c. VII. Si poenitens sponte confiteatur peccata, quae per diuturnum tempus verecundia motus tacuerat. VIII. Si ante confessionem restituerit ablatum, famam proximi laesam reparaverit, occasionem a se vel a domo sua sponte removerit. IX. Addo cum Milante, si post seriam Confessarii adhortationem, vel correptionem ostendat sese adeptum novam cognitionem suae iniquitatis, periculi damnationis aeternae; praesertim si magnam poenitentiam, tum satisfactoriam, tum medicinalem bono animo excipiat, et similia. Haec sunt praecipua si-

gna, quae sufficiunt, ut Confessarius prudenter, et probabiliter jud. cet poenitentem esse rite dispositum; nec aliud requiritur, ut possit absolvere, ut ait Suarius, de Poenit. d. 3. 2. Sect. 2. n. 1. ex D. Th. supra laudato.

53. *Quaest. ultima.* An poenitenti rite disposito possit confessarius differre absolutionem, et quando id fieri expediat? R. Posse Confessarium, ac debere absolutionem differre, quoties ita emendationi poenitentis expedire in Domino judicaverit. Nec poenitens licet alioqui rite dispositus, potest juste repugnare; quamvis enim jus habeat ad absolutionem, non tamen habet jus, ut ei statim concedatur, quando Judex prudenter credit aliquam dilationem spirituali ipsius bono convenire. Ratio est, inquit De-Lugo, quia Confessarius non solum est Judex, sed etiam Medicus. Et licet proferendo sententiam praecipue judicis munus exerceat, debet quoque curare ut Medicus in ipsa absolutione salutem poenitentis, eo videlicet modo, ac tempore absolvendo, quo magis cedere putet in remedium aegroti. Id autem locum habet, cum Confessarius timeat poenitentem facilius relapsurum, nisi in ipsa difficultate, et dilatione absolutionis cognoscat gravitatem peccati, et necessitatem emendationis. Quando autem id expediat, non est facile definire; sed relinquendum prudentiae confessarii, qui qualitatem peccatorum, et poenitentis considerare debet.

54. Notant tamen DD. 1. nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura, quam profutura videatur: 2. nec in casu gravis, et urgentis necessitatis, et in articulo mortis: 3. neque imminente poenitentis infamia si aliunde sit rite dispositus: 4. dilationem absolutionis non debere esse diuturnam, ne poenitentes rite dispositi priventur gratia Sacramenti. Imo etsi non sint recte parati, dilatio non debet esse magna; aegre enim poenitentes redeunt ad Sa-

cramentum post tempus longe diuturnum. Tutius erit illos sine absolutione dimissos rogare, ut post octo dies, aut quindecim revertantur, et ipsis animos addere, ut ante reditum ea, quae illis agenda praescribuntur, rite perficiant. Quod si nondum ab eis ablata fuerit occasio peccandi, vel consuetudo, iterum absolutio differatur, donec emendentur. Vide Bened. XIV. ep. Encycl. quae incipit *Apostolica*.

55. Quaeseres autem quaenam remedia praescribi debeant recidivis, et consuetudinariis? R. Frequens Oratio, piorum librorum lectio, aliqua austeritas corpora, fuga occasionum, certa sibi injungenda poenitentia, vel eleemosyna, quoties in idem peccatum redeunt; denique Sacramentorum frequentia, praesertim Confessionis; nam ut docet D. Th. Suppl. q. 25. a. 1. *majus remedium praebetur contra peccata vitanda ex gratia, quam ex assuetudine nostrorum operum*. Quo remedio pro recidentibus in vitium turpe usum fuisse cum fructu D. Philippum Nerium, aliosque SS. Viros, constat ex eorum Actis. Nominatim vero de vitio pollutionis ait Tolletus lib. 5. c. 13: *Vix puto esse aliud efficacius remedium, quam frequentissimam confessionem adhibere; est enim hoc Sacramentum efficacius frenum, et qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum*. Quae doctrina conformis est doctrinae Ritualis Romani de Sac. Poenit. dicentis: *In peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe confiteantur, et si expediat, communicent*.

CAPUT IV.

De Confessione.

56. *Quaest. 1.* Quid sit Confessio Sacramentalis, et qualis ea debeat esse? R. Est accusatio propriorum peccatorum, facta Sacerdoti, legitime ad id mu-

neris approbato, ad eorum remissionem obtinendam. Est necessaria saltem in voto, quatenus est pars Sacramenti poenitentiae, et quidem necessitate medii omnibus, qui post baptismum graviter peccaverunt, ut colligitur ex Tridentino Sess. 14. c. 5. Obligat autem per se confessionis praeceptum in mortis articulo, et in novis gravi vitae periculo. Per accidens autem quando sumenda est Eucharistia; si sumpturus in mortali versetur, et quoties necessarium sit confiteri ad vincendam aliquam gravem tentationem.

57. *Quaest. 2.* Qualis integritas requiratur ad valorem confessionis? R. Duplex solet distingui confessionis integritas; alia physica, et *materialis*, qua quis omnia, et singula peccata confessori manifestat; alia *moralis*, et *formalis*, qua quis ea peccata confitetur, quae habet in conscientia, eo modo humano, et morali, quod, attentis circumstantiis potest declarare; licet forte per innoxiam oblivionem, aut alia justa de causa peccatum aliquod praetermittat. Jam vero integritas formalis semper est necessaria; quia Judex non potest legitimam ferre sententiam de peccatis, nisi ea cognoscat; confessor ergo ut poenitentem absolvat, debet agnoscere conscientiam ejus, adeoque ab eo audire debet omnia, et singula peccata, quoad more humano fieri possit.

58. Est etiam *per se, et ordinarie* loquendo necessaria *integritas materialis*, ita ut quisque teneatur post diligens conscientiae examen aperire Confessori omnia et singula mortalia, nondum rite confessa, eorumque numerum, et circumstantias speciem mutantes, ut definit Trid. Sess. 14 c. 7. Quod si ob multitudinem peccatorum poenitens non possit invenire numerum definitum, satis est confiteri numerum probabilem, addendo *plus, minusve*; quae verba extenduntur ad unum vel duo supra numerum indicatum, si numerus sit parvus; si vero maximus, ad plura referuntur secundum usita-